

אלא מה יש לך להביא, כדי להשלים שבע מדות: (16)

כרבי יהודה שמנה מן הקטנה לגדולה: (17)

הין, וחצי הין, ושלישית ההין, ורביעית ההין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית הלוג.

רבי שמעון אומר:

לא היה שם הין, שהרי, וכי מה היה הין משמש?!

מדה יתירה של לוג ומחצה היה שם, שבה היה מודד לחביתי כהן גדול [הבאים בכל יום] לוג ומחצה שמן בבוקר לבלול את שש החלות, ולוג ומחצה שמן בערב לבלול שש חלות נוספות.

גמרא:

תנו רבנן:

שבע מדות של לח היו במקדש: רביעית הלוג, וחצי לוג, ולוג, ורביעית ההין, ושלישית ההין, וחצי הין, וחין.

דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר, [היה מונה את שבע המדות הנזכרות מן הגדולה לקטנה, ולא

ואת מי אביא תחתיו להשלים שבע מדות 19-א של לח?

אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם, שבו היה מודד לחביתי כהן גדול, לוג ומחצה בבוקר, ולוג ומחצה בין הערבים.

אמרו לו חכמים לרבי שמעון:

והרי מידת חצי לוג היתה שם, ואפשר לשער בחצי לוג נוסף על הלוג, ולמה לי מידת לוג ומחצה? (1)

הוא ברמב"ם; ואם כן יביא שלשה לוגין בכלי חול, ואחר כך ימדוד ברביעית, רביעית שמן לכל חלה וחלה?!

ואפשר לומר, דסבירא ליה, דצריך שכל השמן הראוי להקריב בבוקר צריך שיהיה כולו קדוש בשעה שמתחיל לעשות החלות, והרי הסולת אף שלא היה מקריב כי אם חצי עשרון, היה צריך לקדש עשרון; ומה שלא הצריכו גבי שמן נמי שיקדש שלשה לוגין דומיא דסולת דמקדיש עשרון, הוא משום דשאני סולת דרחמנא אמר "מחציתה", דמשמע שיביאנה שלמה ויקדשנה שלימה, אבל גבי שמן אין צורך לקדש כי אם מה שצריך להקריב באותה שעה, ומשום הכי מקדש לוג ומחצה, ואחר כך מודד ברביעית לכל חלה וחלה.

16. שכך היתה קבלה בידם, דשבע מדות של לח היו במקדש, גמרא לקמן.

17. בגמרא לקמן יתבאר, שחילוק יש ביניהם לענין הלכה.

1. א. כתב ה"משנה למלך" [מעשה הקרבנות יג ג]: אני תמיה, בין רבי שמעון ובין לחכמים, לאיזה תכלית אנו צריכים לשער לוג ומחצה? והלא עשיית החביתין אחת אחת היתה נעשית [דלא כרש"י שהיה עושה עיסה גדולה], ובכל חלה וחלה היה נותן לה רביעית שמן ולש אותה, וכדאמרין [לקמן] סוף עמוד זה], דרביעית נמשחה שבה היה מודד לחביתין של כהן גדול רביעית שמן לכל חלה, [וכשיטת התוספות, וכן

אמר להם, ענה להם רבי שמעון לחכמים:

והרי אף לרבנן יש לומר: מידת חצי לוג לא יעשה, כי הרי מידת רביעית הלוג היתה שם, ואפשר לשער חצי לוג במידת רביעית!?

אלא זה הכלל היה במקדש:

כלי שמשמש מדה זו, אינו משמש מדה אחרת; ולכך הצרכו למידה נפרדת של לוג ומחצה לחביתי כהן גדול.⁽²⁾

בברייתא הובאה מחלוקת בין רבי מאיר לרבי יהודה בצורת פירוט שבע מידות הלח שהיו במקדש, רבי מאיר פורטם מלמעלה

למטה, היינו מן המידה הגדולה לקטנה, ואילו רבי יהודה פורטם מלמטה למעלה; ושאלת הגמרא:

מאי איכא נפקא מינה בין רבי מאיר הפורטם מלמעלה למטה, לרבי יהודה הפורטם מלמטה למעלה?

אמר פירש רבי יוחנן: בירוצי מידות [מה שנגדש על הכלי כשמלאים אותו ביותר, ומיד נשפך לצדדין]⁽³⁾ אם נתקדשו איכא בינייהו:

למאן דאמר, רבי יהודה הפורטם מלמעלה למעלה, קסבר: אף בירוצי המידות נתקדשו, ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה

לדיך נמי אפשר לשער בלוג וחצי לוג, אבל לדין אין צריך כלל מדה לחביתין, רק רביעית לכל חלה, וכן משמעות הלשון "אפשר היה לשער" משמע דבאמת לא עבדו הכי.

ג. בענין המבואר כאן דאפשר למדוד גם במידות שאינן מתאימות, ראה בהערה שעל המשנה הבאה.

2. בתוספות ביארו את טעמם של חכמים, כי לדעתם לא דמי, שמידת לוג ומחצה לא צריכה אלא לחביתין, אבל חצי לוג צריך למילי טובא: לסוטה, ולתודה ולמנורה.

3. בפירוש המיוחס לרש"י לקמן צ א מבואר, שהוא מה שנשפך על דופני הכלי מבחוץ, וברש"י מכתב יד והרע"ב שם מבואר, שהוא גודש של הלח; ומדברי שניהם כאן מתבאר, שבירוצים אלו סופם שנשפכים על דופני הכלי, וראה בהערות על הסוגיא שם; ורבינו גרשום כאן כתב, שהוא קצף שעל גבי היין.

[הדברים צריכים ביאור: אם דומה לסולת יקדש שלשה לוגין, ואם אינו דומה לסולת יקדש רביעית בלבד; ועוד: הרי בין לדעת הסובר — לעיל מנחות ח א — שהיה מקדש בעשרון כי אי אפשר לקדש לחצאין, ובין לדעת הסובר שלא היה מקדש בעשרון, אלא שהיה מביא מביתו בעשרון, צריך שיעשה הכל במידה אחת, ואיך נאמר גבי שמן "דצריך שכל השמן הראוי להקריב בבוקר צריך שיהיה כולו קדוש בשעה שמתחיל לעשות החלות", והיינו, אפילו כשיעשה כן בשתי מידות וכמבואר בברייתא שיכול לעשות במידת לוג ובחצי לוג, והרי גבי סולת צריך שיעשה הכל במידה אחת, אחרונים]; וראה עוד בכתבים המיוחסים להגרי"ז.

ב. ראה עוד שם שתמה על הרמב"ם שלא הזכיר כלל שהיו מודדים בלוג ומחצה; וב"שפת אמת" כתב בזה: דסבירא ליה להרמב"ם, דבאמת לדין אין צריך כלל למדוד בלוג ומחצה, רק רבי שמעון סבירא ליה הכי דצריך להיות נמדד ביחד לוג ומחצה; על זה אמרו לו:

כלומר, כך אמר לו הקב"ה למשה: עשה לך מידת הין, ושפוך את תכולתה לשני כלים, והרי לך מידת חצי הין, וכן הלאה, ודרך השופך מכלי גדול לכלי קטן שהבירוצין אינן נשפכין אלא לארץ, (4) ולמדנו שאין המידות מקדשות את הבירוצין.

אביי אמר לפרש אף הוא, שהמפרט מלמעלה למטה סובר שאמר לו הקב"ה למשה לשער ממידת ההיין את שאר המידות, ולדעת המפרט ממטה למעלה, מרביעית היו משערים את שאר המידות, ומיהו:

דבולי עלמא בירוצי המדות איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו, והכא במלאים קא מיפלגי, במה שאמרה תורה [קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקודש שניהם מלאים סולת], ומהם למדנו לכל

למשה: **שער** בה את שאר המידות, ונמצא **דקא עיילי להו בירוצין** [נכנסו אף הבירוצין].

כלומר, כשאמר הקב"ה למשה לעשות את המידות האלו, כך אמר לו: עשה מידת רביעית, ושפוך שתי פעמים את תכולתה לכלי שיחזיק אותן, והרי לך מידת חצי לוג; ושפוך שתי פעמים את תכולת מידת חצי הלוג לכלי גדול, והרי לך מידת לוג, וכן הלאה; נמצא שהמידה הגדולה כוללת בתוכה אף את הבירוצין, כי השופך מכלי קטן לגדול, אף בירוציה נשפכים לתוכה, ולמדנו שאף בירוצי המידות נתקדשו.

למאן דאמר, רבי מאיר הפורטם ממעלה למטה, **קסבר: בירוצי מידות לא נתקדשו, והיין יהיב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה למשה שער** בה את שאר המידות **דקא נפקי בירוצין** [יצאו הבירוצין ונשפכו לארץ].

הגדול שיהיה גדול כדי לקבל השנים עם בירוציהן; ולמאן דאמר ... כיון דצריך לשפוך ממידה גדולה בשתי מדות, אינו יכול לשפוך בבת אחת עם הבירוצין, לפי שזה כלי גדול וזה קטן, וצריך לשפוך בנחת בהמתנה ולא היו שם בירוצין; [יתכן בביאור כוונתו, שאותן בירוצין שהוא הקצף שעל המידה אינו דבר קיים, והמתין מעט לא ימצא גודש כלל על הכלי, ולכן יש חילוק בין אם הוא ממלא ושופך מיד, או שצריך לשפוך במתינות, כי בינתיים סר הגודש מעל הכלי].

[ולכאורה היה אפשר לפרש עוד, שכמות הבירוצין הלא תלויה היא ברוחב של המידה, ומידה כפולה אינה כפולה במידת רחבה מהמידה המכילה את מחציתה, כי גודלה של זו אינו רק מחמת רוחבה אלא אף מחמת עומקה;

4. **נתבאר על פי לשון רש"י מכתב יד**, שכתב: כשמודדין יין וממלא כלי ביותר, יש בו בירוצין, ואם מיד מערה בכלי גדול, נמצאו בירוצין בתוכו, ואם לאו, נופל לארץ מאליהן; וכן כתב לקמן: דבסתמא הכי הוא, שהמערה כלי קטן של רביעית לתוך כלי גדול כגון חצי לוג, בירוציה נופלין לתוכה, ואינן נשפכין לארץ ... וכן הדרך שהמערה כלי גדול כגון היין למלאות כלי קטן כגון חצי ההיין, בירוציהן נשפכין לארץ; וראה עוד בפירוש המיוחס לרש"י.

ולשון רבינו גרשום הוא: רביעית יהב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה שיכנסו ברביעית בירוציה, וממנה שער חצי לוג ולוג עד ההיין, וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם, יכול לשפוך לאתרו בגדול הכל עם הבירוצים בלי המתנה, וכן השני, הלכך צריך

המדות שיהיו מלאים, (5) אך נחלקו: אם הקפידה תורה רק שלא תחסר המדה אבל יכול להותיר או לא.

מאן דאמר מלמעלה למטה, קא סבר "מלאים" בא ללמד שלא יחסר את המידה ושלא יותיר על המידה.

ומאן דאמר ממטה למעלה, סובר "מלאים" לא בא למעט אלא שלא יחסר —

אבל אם יותיר עדיין "מלאים" קרינא ביה; כי היות ומן המידה הקטנה הוא משער את הגדולה, בהכרח שיהיו המידות הקטנות

יתירות במשהו באופן יחסי למידה הגדולה, הרי שאם מותר, לית לן בה. (6)

אמר מר בברייתא:

רבי שמעון אומר: לא היה שם הין, וכי מה היה הין משמש:

ומקשינן: הרי שפיר קאמר לחו [הקה להם] רבי שמעון לרבנן?!

ומפרשת הגמרא: ורבנן סברי: הוה הין שמן דעבד משה לשמן המשחה, דכתיב [שמות ל כג]: "ואתה קח לך בשמים ראש ... ושמן

נמצא, שכאשר שופך מהמידה הגדולה לשתי קטנות, אין להם בירוצין יותר מכמות הבירוצין שהיה בגדולה, אך אין המידה הקטנה כוללת את כל בירוציה, ולמדנו שאכן אין המידה מקדשת את בירוציה, אחרונים].

5. על פי רש"י מכתב יד.

וכתבו רבינו גרשום ובפירוש המיוחס לרש"י "דבמזרק קאמר דהיינו כלי לח", נויש לעיין, שהרי לא בלח היה מלא אלא בסולת, גם לא היתה זו מידת לח אלא כלי לח].

6. א. לשון רש"י מכתב יד הוא: מאן דחשיב הין ברישא, קסבר מלאים שלא יחסר ושלא יותיר, הלכך יעשה הין מצומצם, וממנו יכוין שאר המידות למידת הין, דאי אפשר לעולם שלא יהיו שתי מדות קטנות — כשמודדו לתוך אחת גדולה — יתרות עליה, מפני האופיא הגדולה כשמעריץ שני כלים בתוך כלי אחד.

ולשון הפירוש המיוחס לרש"י הוא: בשני חצאין יש בו יותר כל שהוא מבשלם, כדאמרינן לענין שני שותפין ששוקלים שקל שלם ביניהן, שחייבין בקלבוץ משום הכרע דשני חצאי שקל; וכעין זה ברבינו גרשום.

והתוספות פירשו: דלמאן דאמר מלמעלה למטה, הוי סימן, דכמו שהולך ומחסר ואינו הולך ומוסיף כך לא יותיר, ומאן דאמר מטה ממעלה הוי סימן דכמו שהולך ומוסיף כך יכול להותיר הבירוצין.

ב. לפי פשוטו, למדנו מכאן שאף מידה יתירה כשירה, וכדמשמע גם מלשון רש"י מכתב יד: אבל אם הותר "מלאים" קרינן ביה. וב"קין אורה" נתקשה: אטו מותר להוסיף על מדה האמורה בתורה?! ומדברי התוספות ז"ל נראה, דבבירוצין פליגי, למאן דאמר שלא יותיר אפילו נתקדשו הבירוצין היינו בדיעבד, אבל לכתחילה לא יותיר הבירוצין; והוא הקשה על זה, וכתב: ויותר נראה, דפלוגתייהו היא, אי צריך שתהא המידה מצומצמת דוקא, או אפילו אינה מצומצמת כל כך, ויש בה מותר שאינו ניכר, גם כן מותר, וראה עוד שם.

ומלשון רבינו גרשום נראה פירוש מחדש, שכתב: מאן דאמר מטה למעלה, סבר, מלאים לא יחסר אבל יותיר, שיעשה הגדול יתר כמעט, כדי שיחזיק שני הקטנים, דבשני חצאין יש בהן כמעט יותר מהשלם, כדאמרינן גבי שני שותפין ...

זית היץ", ולזה הצרכו למידת היץ; ויסוד מחלוקתם הוא:

מר — רבי שמעון — סבר: כיון דלדורות לא הוה צריך, שהרי לא עשו אלא פעם אחת שמן המשחה, לפי שעה הוא דעבדיה למידת היץ, ואיגנו אותה מידה.

ואידך, חכמים סוברים: כיון דהוה הוה.⁽⁷⁾

אמר מר בברייתא בדברי רבי שמעון שחיסר את מידת ההיץ:

ואת מי אביא תחתיו, אלא מידה יתירה של לוג ומחצה היתה שם ...

ומקשינן: וכי לא סגיא דלא מעייל [וכי מוכרח הוא להביא מידה אחרת במקום המידה של חכמים], עד שמוכרח הוא מכח זה לומר שהיתה שם מידה נוספת של לוג ומחצה!?

ומשנינן: הרי זה בעינן מה דאמר רבינא בענין אחר: גמירי מהלכה למשה מסיני: שתי סמיכות בציבור.⁽⁸⁾

הבא נמי גמירי מהלכה למשה מסיני, דשבע מדות של לח היו במקדש, ואם אין היץ מכלל השבע, בהכרח שהיתה שם מידה אחרת להשלים המנין.

שנינו במשנה: רבי אלעזר ברבי צדוק

אומר: שנתות היו בחיץ, עד כאן לפר ועד כאן לאיל ...

ומקשינן: וכי לית ליה לרבי אלעזר בר צדוק, שהיו שבע מדות במקדש! ומשנינן: אכן לית ליה.

ואיבעית אימא: מאי "שבע מדות היו במקדש" שקיבלו חז"ל, היינו: שבע מדידות שנעשו בכלי מידה אחת.⁽⁹⁾

מתנתין:

משנתנו ממשיכה לפרש את מידות הלח:

מידת רביעית מה היתה משמשת:

כדי למדוד בה רביעית מים למים חיים של טהרת המצורע, כדכתיב [ויקרא יד כה]: ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים", ורביעית שמן ללחמי נזיר.

חצי לוג מה היה משמש:

כדי למדוד בה חצי לוג מים לפוטח כדי להשקותה, כדכתיב [במדבר ה יז]: "ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרש", וחצי לוג שמן ללחמי תודה.

ובמידת לוג היה מורד לכל המנחות, ואפילו

8. דברי רבינא נאמרו לקמן צב א על קושיא דומה לענין סמיכות בציבור, שהוציא רבי יהודה אחד והביא אחר תחתיו, והקשתה הגמרא כמו שהיא מקשה כאן, ומיישב רבינא "גמירי שתי סמיכות בציבור".

9. כן פירש רש"י מכתב יד; ומבואר מדבריו

7. היה אפשר לפרש, שאותה מידה שהיתה בימי משה היא זו שהיתה במקדש, כי לא נגנזה; אך מלשון הרמב"ם [כלי המקדש א יח] משמע יותר לפרש: היות והיתה מידה זו בימי משה, שוב לא פסקו מלעשות מידה זו, ואף שלא היתה משמשת לכלום.

מנחה של ששים עשרון⁽¹⁰⁾ — שהיא זקוקה לוג לכל עשרון — נותן לה ששים במידת לוג, ולא היה משתמש במידה גדולה.⁽¹¹⁾

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לונה, בלוג אחד בלבד היה בולל את כל ששים העשרונות, שנאמר [ויקרא יד כא] "למנחה לוג שמן".⁽¹²⁾

ששה לוגים [חצי ההין] שמן⁽¹³⁾ למנחת נסכי

הפר, וארבעה לוגים [שלישית ההין] שמן למנחת נסכי האיל, ושלושה לוגים [רביעית ההין] שמן למנחת נסכי הכבש, ולמדוד את כל אלו היו שם המידות: חצי ההין, שלישית ההין ורביעית ההין.

עוד מוסיפה המשנה לפרש, מה שאינו נוגע לענין המידות, ואגב גרר נקט לה:⁽¹⁴⁾

שלושה לוג ומחצה שמן היו נצרכים למנורה, חצי לוג שמן לכל נר.

ראוי הוא לאותו כלי; ובתוך דבריו הוסיף שם לבאר גם את המבואר כאן שהלוג היה מקדש לכל המנחות [כי מידת לח היו מקדשות לכולי עלמא], דהיינו נמי משום דליכא מידה אחרת למנחות; [אך צ"ע מהמשא ומתן שבין רבי עקיבא לחכמים בתחילת העמוד, שהרי מבואר שם שהיה אפשר למדוד במידות שאינן מתאימות].

12. א. כבריייתא בגמרא מתבאר, שמקורם של חכמים ומקורו של רבי אליעזר בן יעקב הוא ממקרא זה, ושם מתבאר כיצד למדו, וראה בהערה שם.

ב. הרמב"ם פסק כחכמים, והסמ"ג פסק כרבי אליעזר בן יעקב; וב"זבח תודה" נתקשה בטעם הרמב"ם, שהרי קיימא לן "משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי"? וראה מה שכתב בזה.

13. מידה זו שוה לשמן שבמנחות הנסכים וליין של הנסכים, ומכל מקום לשון משנתנו משמע שהיא עוסקת בשמן ולא ביין, וכן נראה מלשון רש"י בכתב יד; אך ראה מה שנתבאר בהערות שבגמרא על בבא זו לקמן פט א.

14. ראה "שיטה מקובצת" ו"זבח תודה".

כשיטה המבוארת לעיל בהערות במשנה, שלא היתה אלא מידה אחת בלבד; ואולם הובא שם מדברי התוספות, שהם סוברים: ארבע מידות היו, כי לא היו שנתות אלא לאלו שנשנו במשנה.

10. לכך נקטה המשנה ששים עשרון, כי הוא שיעור המנחה הגדולה ביותר שיכול להביא בכלי אחד, ולא יותר מזה משום שאינה ראויה לבליה, רש"י מכתב יד.

11. א. ב"שפת אמת" נתקשה, זו מנין, הרי בעשרונות הפר הכבש והאיל שהיה מודד בעשרון מן הכתוב הוא נלמד כמבואר כבריייתא לעיל פז ב, ואם כן לענין שמן בשאר מנחות שהיה מודד במידת לוג ולא במידה תואמת, מנין ידענו זאת?!

ב. הנה לעיל בהערות שבמשנה, הובאה קושיית ה"מקדש דוד" האין היו מודדים עשרון עשרון למאן דאמר מידות יבש נתקדשו, והרי אין כלי שרת מקדשים אלא מלאים; ויישב שם, על פי מה שכתב רש"י בזבחים פח א את הטעם דהוא משום שאינו ראוי לכלי, ואם כן זה הוא דוקא בשאר כלים שצריך להיות שם המנחה כשהיא שלמה, וכשיש שם פחות אינו ראוי לכלי, אבל כיון דצריך למדוד עשרונות דמפקינן לה מקרא שלא ימדוד בשל שלושה לפר, אם כן

גמרא:

יתוב רבי וקא קשיא ליה [ישב רבי והקשה]:

מידת רביעית למה נמשחה בשמן המשחה? כלומר, מה היה צריך לקדש במידת רביעית עד שהוצרכו למושחה ולעשותה כלי שרת שהוא מקדש את הבא לתוכו בקדושת הגוף? (15) שהרי:

אי עשאוה כלי שרת בשביל מי מצורע שהיו מודדים בה וכמבואר במשנה, כך אי אפשר לומר, שהרי:

ב-פ9 חוץ הוא, מחוץ למחנה היו מטהרים את המצורע, ולמה לנו לקדש את המים?!

ואי, שמא תאמר כדי לקדש את השמן ללחמי נזיר, וכמבואר במשנה שבה היו מודדים רביעית שמן לנזיר; (1) אף כך אי אפשר לומר, שהרי:

לחם נזיר, בשחיטת איל הוא דקדיש קדושת הגוף, וכמבואר במשנה לעיל ע"ב; ולמה לנו לקדש את השמן? (2)

אמר ליה רבי חייא: לכך נמשחה מידת רביעית, שבה היה מודד לחביתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה, ונתקדש השמן על ידי מידת הרביעית. (3)

קרי עליה רבי — שהיה בארץ ישראל, על רבי

היא בחוץ, למה לא אמרה הגמרא "חוץ" הוא; וראה מה שכתב בזה ב"טהרת הקודש".

2. לשון הפירוש המיוחס לרש"י הוא: בשביל כך לא היה צריך, דלחם בשחיטת איל הוא דקדיש; והיינו דמקשה: הרי בלא השמן יתקדש הלחם על ידי האיל, ולמה לן לקדשו על ידי השמן; וראה גם בפירוש רבינו גרשום.

ולשון רש"י מכתב יד הוא: למה ליה לשמן כלי שרת, הא לאחר אפייתו לא קדוש הוא עד שחיטת האיל; ויתכן בביאור דבריו, דאף מתחילה דסלקא דעתין שהשמן קדוש אינו בשביל לקדש את הלחם, אלא את השמן בלבד, אלא דמקשינן: והרי הלחם אינו קדוש אפילו לאחר אפייתו עד שיישחט האיל, ומהיכי תיתי שהשמן צריך להיות קדוש מיד; וראה הערה 1.

3. א. לכתאורה מוכח מכאן כפירוש המיוחס לרש"י שהובא בהערה לעיל; ומשום שלפי פירושו יש לומר, שבאמת בחביתי כהן גדול מתקדשין החביתין על ידי השמן; שהרי אם לא נאמר כן, אלא שהשמן אינו יכול לקדש את

15. כתב ב"זבחה תודה": לפי מאי דקיימא לן, דכל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן, מכאן ואילך עבודתן מחנכתן, לא היה עוד משיחה כלל, אלא שרבי אכלים שעשה משה קאי, דגם בימי משה היו אלו הכלים, כדאמר הגמרא לעיל ד"רביעית יהיב ליה רחמנא למשה...".

1. א. כתב בפירוש המיוחס לרש"י: ואי בשביל רביעית שמן של נזיר שיתקדש השמן בכלי שרת, ועל ידי השמן שהיה נבלל בלחם יהא הלחם מתקדש; [וקצת משמע כן גם בלשון רש"י מכתב יד שכתב בדחיית הגמרא: לחם בשחיטת איל הוא דקדיש "ולא בשמן", ומשמע קצת, דסלקא דעתין שהלחם מתקדש על ידי השמן; אך ראה בהערה 2].

וב"ק"רן אורה" כתב על זה, דצ"ע קצת: היכן מצינו כזאת לקדש הלחם על ידי השמן, ואי הלחם צריך קידוש היה לקדשו לעצמו לאפותו בפנים.

ב. ראה "ברכת הזבחה" ו"ק"רן אורה" שהעירו לפי דעת הרמב"ם שאפיית לחמי תודה